

Retrospektiva razvoja detektivske dejavnosti v RS

Bernarda Škrabar
Janko Trivunović
Josip Aleksej Požru

1 Uvod

Slovar slovenskega knjižnega jezika definira detektiva kot osebo, ki jo nekdo najame, da poklicno skrbi za zaščito njegovih interesov. Ob tem je potrebno poudariti, da imajo detektivi poseben, z zakonom reguliran položaj in pri svojem delu ne morejo sami presoјati, kaj jim je dovoljeno in kaj ne. Prav tako pa detektiva zavezuje rek »*Nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet* – nihče ne more prenesti na drugega več pravic, kot jih ima sam (Paulus).« Stranka detektiva pisno pooblasti in nanj ne more prenesti več pravic, kot jih ima ona sama.

V širši javnosti žal še vedno prevladuje mnenje, da je detektiv čudaški samotar, vohun, ki pri delu ne izbira sredstev, zasleduje ljudi, predvsem nezveste može in žene, pri tem pa ni zavezan kakršni koli morali ali etičnem kodeksu in se mu praviloma tako pripisuje negativna konotacija. Takšna slika je seveda zelo potrjena, temelji predvsem na tujih filmih in nanizankah, v katerih ne manjka akcije, hitrih avtomobilov, orožja, zagonetnih in nato čudežno hitro rešenih primerov in podobnega. Detektivsko delo je v realnosti sicer kdaj tudi akcijsko obarvano, s tem da je glavno orožje detektiva glava in komunikacijske sposobnosti. V sami srži pa je detektivsko delo resno in odgovorno ter zahteva celega in neoporečnega človeka. Biti detektiv ni samo poklic, ampak je tudi stil, način življenja, saj pri svojem delu detektiv nima ustaljenega ritma. Stranke najamejo detektiva takrat, ko same ne zmorejo, ne znajo ali nimajo časa za rešitev določenega problema oziroma za ugotovitev dejanskega stanja. Detektiv je torej na nek način iskalec objektivne resnice. Beseda detektiv izvira iz latinščine. *Detegere, detectum* pomeni odkriti, razkriti. Uspeh detektiva pri odkrivanju, razkrivanju, preiskovanju je rezultat njegovih prizadevanj, ki so sestavljena iz discipline, nadarjenosti, ustvarjalnosti ipd.

Detektivom se pogosto očita poseganje v zasebnost, čeprav so prav oni tisti člen v verigi, ki pomaga ščititi interese posameznikov ali gospodarskih družb. Res je, da je detektivska dejavnost gospodarska dejavnost, vendar je ravno zaradi pravice posameznika do dveh temeljnih človekovih pravic, pravice do varnosti in zasebnosti in ne nazadnje seveda javnega reda in javne varnosti, regulirana in nadzorovana s strani države.

2 Normativnopravni razvoj

Prva vloga za opravljanje detektivske dejavnosti je bila vložena v letu 1988 v Cerknici, vendar je bila zavrnjena. Leta 1989 so v Sloveniji pričeli z delom prvi detektivi, takrat seveda brez licence, saj ni bilo ustreznega zakona, ki bi neposredno urejal to področje. Organizirali so se na podlagi Zakona o podjetjih (Ur. l. SFRJ, št. 77/1988 in 40/1989). Leta 1993 se je na sejmu Varnost – Security na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani sestalo 5 ljudi, ki so se takrat ukvarjali z detektivsko dejavnostjo. Posledično je bil ustanovljen iniciativni odbor, ki je aprila 1993 povabil cca 40 detektivov na sestanek na Brdu pri Kranju. Maja 1993 je sledila ustanovna skupščina Združenja zasebnih detektivov, kjer je bil sprejet statut in izvoljeni so bili vsi organi združenja.

Prvi Zakon o detektivski dejavnosti (Ur. l. RS, št. 32/1994) je pričel veljati 25.06.1994. Oktobra 1994 je bila sklicana ustanovna skupščina detektivov, na kateri so ustanovili Detektivsko zbornico, ki je bila vpisana v register dne 12.09.1995. Komaj ustanovljeni Detektivski zbornici v tem letu še ni uspelo organizirati preizkusa znanja oziroma detektivskega izpita, zato so morali detektivi na uradno priznanje in licenco počakati do naslednjega leta. Detektivska zbornica je detektivom, ki so uspešno opravili detektivski izpit, prvih 26 licenc podelila v Lipici dne 19.04.1996 (Miložič, 1999; Jurišič, 1999). Večina prvih detektivov so bili nekdanji uslužbenci sektorja notranjih zadev, ki so imeli takrat dovolj potrebnega znanja in izkušenj, za prenos le teh v opravljanje detektivske dejavnosti. Za opravljanje detektivskega poklica namreč še zdaleč ni dovolj samo predpisana izobrazba, temveč široka splošna razgledanost, specifična znanja, strokovnost, profesionalnost, etičnost, pronicljivost, vztrajnost, intuitivnost, empatičnost, iznajdljivost, odzivnost itd.

Osnova pravne ureditve detektivskega dela, ki velja že 17 let, je Zakon o detektivski dejavnosti (Ur. l. RS, št. 32/1994). Oblikoval je pojem detektivska dejavnost, določil subjekte, ki jo lahko opravljajo, določil status in naloge Detektivske zbornice ter obvezno združevanje detektivov v njej. Zakon je jasno določil razliko med policijsko in detektivsko dejavnostjo, in sicer s tem, ko je uvedel dvoletno prepoved opravljanja detektivskega dela za tiste osebe, ki so opravljale naloge pooblaščenih uradnih oseb Ministrstva za notranje zadeve ali varnostno – obveščevalnih služb. Detektivom pa je prepovedal opravljanje del za pooblaščenice policijske in pravosodne organe, domače in tuje varnostne službe in državne organe ter politične stranke. S tem je zakonodajalec uspešno ločil javno/ državno in zasebno/ nedržavno na področju preiskovanja.

Prve in do letošnjega leta največje dopolnitve in spremembe zakona so bile leta 2002 (Ur. l. RS, št. 96/2002). Zakon o detektivski dejavnosti je bilo potrebno zaradi približevanja Slovenije Evropski uniji prilagoditi oziroma ga uskladiti z evropsko zakonodajo ter tako zadostiti zahtevam svobodnega trga. To dejstvo je poskušala »izkoristiti« tudi Detektivska zbornica, ki je pripravila svoj predlog dokaj obširnih dopolnitev in sprememb. Velik del slednjih, predvsem na delovnem področju detektivov, je prišlo v noveliran zakon. Kljub temu pa je ostal grenak priokus, saj je bila izpuščena priložnost odprave nekaterih pomanjkljivosti zakonodaje, ki se tičejo načina dela detektivov pa tudi nekatere nelogičnosti in kontradiktornosti (delo za državne organe, izterjava dolgov ...). To se je kasneje izkazalo za oviro pri razvoju detektivskega poklica v Sloveniji.

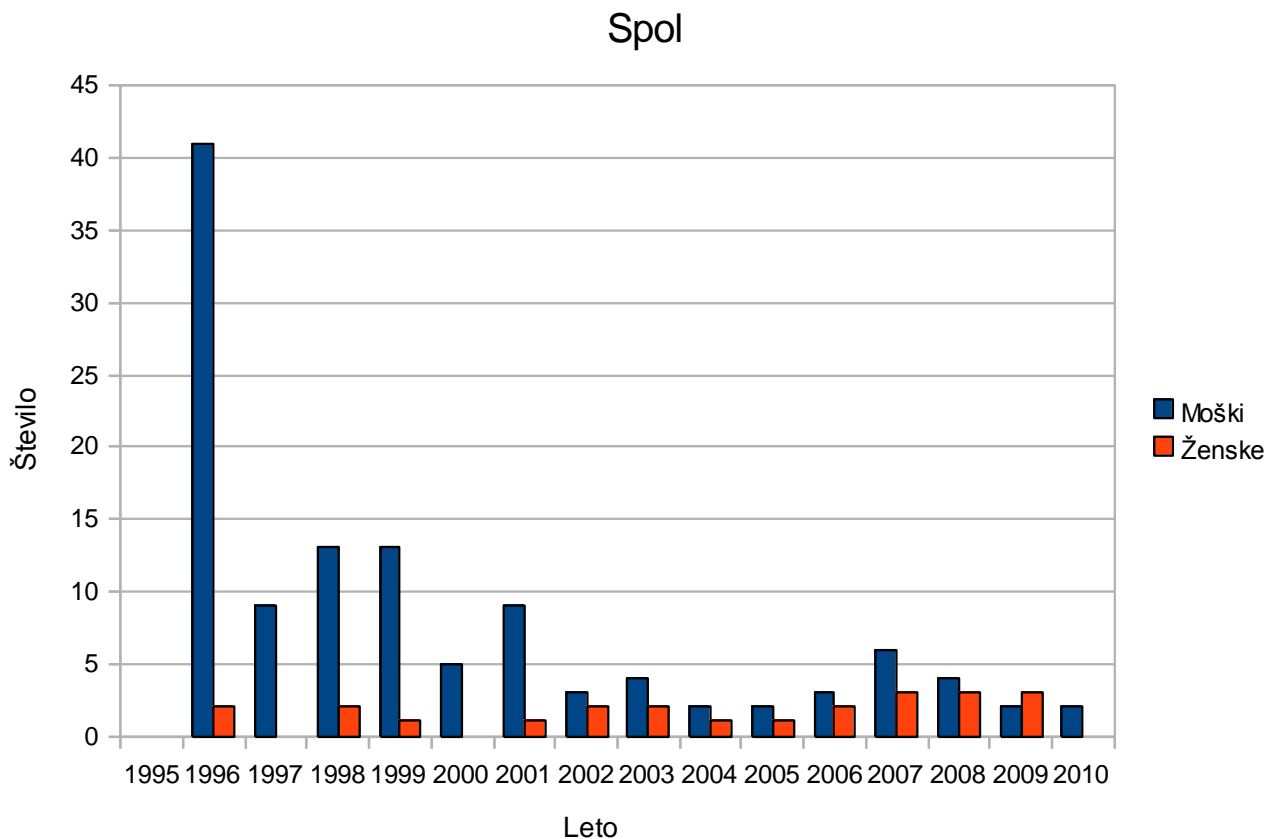
Druga novela zakona je bila leta 2005 (Ur. l. RS, št. 90/2005). Z njo se je podaljšal čas prepovedi pridobitve licence za bivše pooblaščenice uradne osebe Ministrstva za notranje zadeve ali obveščevalno varnostnih služb iz dveh na štiri leta.

Z drugo novelo so detektivi lahko pričeli ugotavljati določene kršitve na področju delovnih razmerij oziroma morebitne zlorabe bolniškega dopusta in prevozov na delo javnih uslužbencev. Ta novela je bila sprejeta leta 2007 (Ur. l. RS, št. 60/2007). Žal pa je ostala zgolj mrtva črka na papirju, saj je njen učinek lahko zgolj generalno preventiven. Po Zakonu o javnih uslužbencih mora namreč predstojnik javnega uslužbenca pred pričetkom izvajanja nadzora najprej opozoriti, da obstajajo razlogi za sum o zlorabi, ter mu omogočiti, da se o tem izjasni. Prepoved dela za državne organe se je torej omejila v novem odstavku 13. člena, ki je določal, da lahko detektiv dela za državne organe, kadar je to v zvezi z določenimi kršitvami na področju javnih uslužbencev.

Letos je bil sprejet nov Zakon o detektivski dejavnosti (Ur. l. RS, št. 17/2011), ki za detektive pomeni bistveno izboljšavo na področju upravičenj detektiva, in sicer osebno zaznavo in uporabo tehničnih sredstev pri opravljanju dela. Kot pozitivno spremembo ocenjujemo tudi obvezno usposabljanje in izpopolnjevanje pred pristopom k detektivskemu izpitu. Pred izdajo licence je predpisano varnostno preverjanje, prav tako pa so natančno opredeljeni varnostni zadržki za izdajo licence.

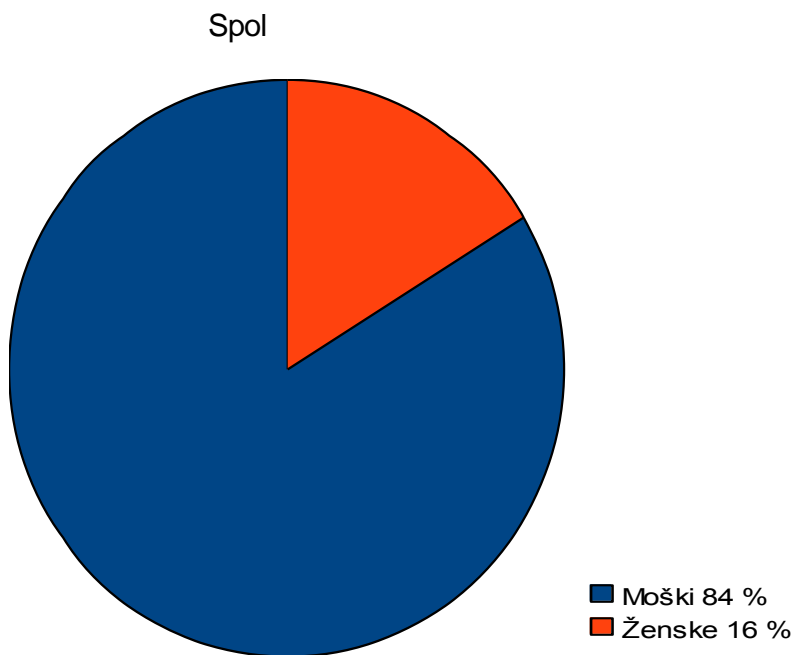
3 Razvoj dejavnosti v številkah

V raziskavi smo uporabili sekundarne statistične podatke o aktivnih detektivih, kot tudi tistih, ki so licenco vrnili, jim je bila odvzeta s strani Detektivske zbornice ali pa je prenehala veljati zaradi smrti. V nadaljevanju smo predstavili tako opisne podatke vseh spremenljivk kot tudi njihovo hierarhično razvrstitev.

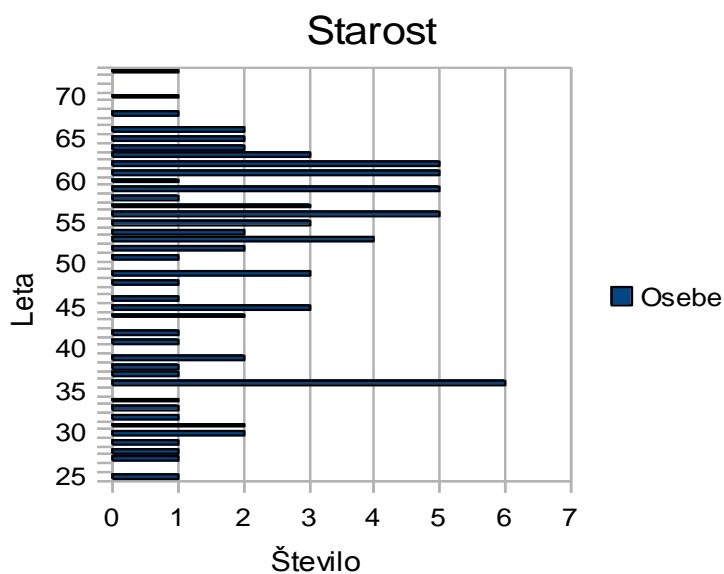
Slika 1: Spol

Skupno število detektivov, katerim je bila od leta 1996 do leta 2010 podeljena licenca, je 141. Od tega je 118 moških in 23 žensk. Kot je razvidno na sliki 1, vstopi v detektivski poklic približno 1,5 ženska na leto, pri moških pa je to povprečje 7,8 na leto. Slednje povprečje dviguje predvsem visok vstop moških v ta poklic od leta 1996 – 1999, medtem ko se je od leta 2000 dalje ta rast umirila in dosegla povprečje 3,8 detektiva na leto. Ta podatek nam pove, da od leta 2000 dalje vstopi cca 2,5-krat več moških kot žensk v detektivski poklic. Najverjetneje je razlog v tem, da zahteva opravljanje detektivskega poklica celega človeka, zaradi česa je tako delo lažje opravljati moškemu, kot ženski, ki bi imela poleg kariere še skrb za otroke... »Pravo« detektivsko delo namreč ne pozna fiksnega delovnega časa, dan se lahko začne zgodaj zjutraj in se zavleče do pozne noči, ali celo za več dni. Delovni dan lahko pričneš na enem koncu Slovenije in ga končaš na drugem, redko, a vendarle včasih celo v tujini. Ob takem načinu dela je dokaj težko usklajevati službeno in privatno življenje.

Slika 2: Spol

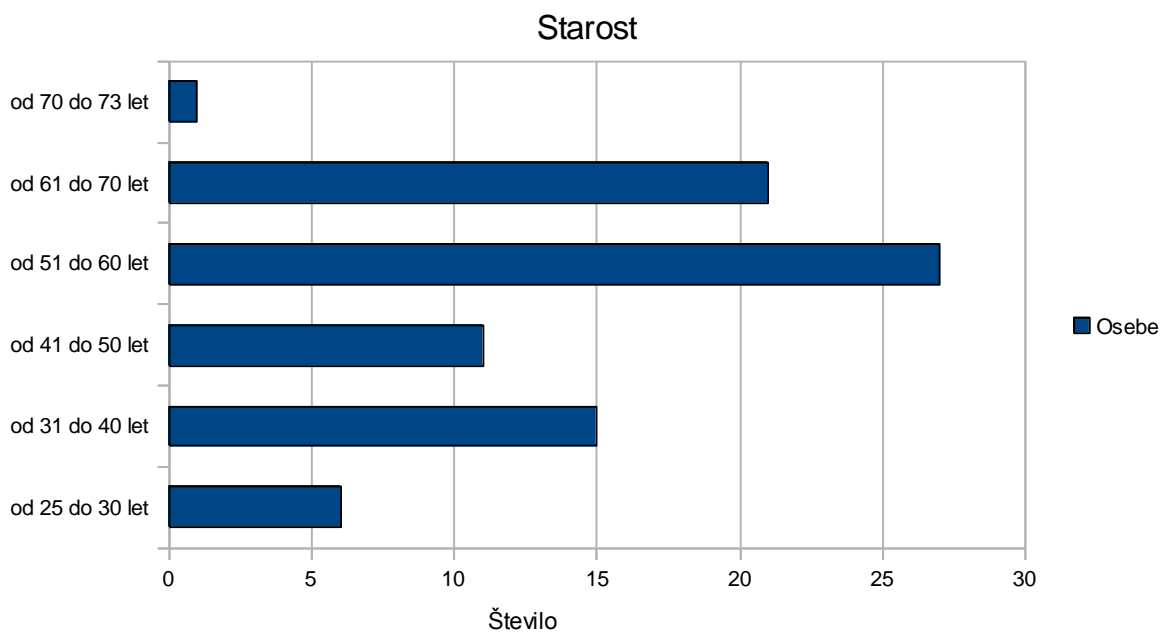
Graf na sliki 2 ponazarja razmerje med spoloma vseh detektivov od leta 1996 do 2010. Zajeti so tako aktivni detektivji kot tisti, ki so licenco vrnili, jim je bila odvzeta ali pa je prenehala veljati zaradi smrti. Od tega je 118 oziroma 84 % moških in 23 oziroma 16 % žensk, torej približno 5-krat več moških kot žensk.

Slika 3: Starost

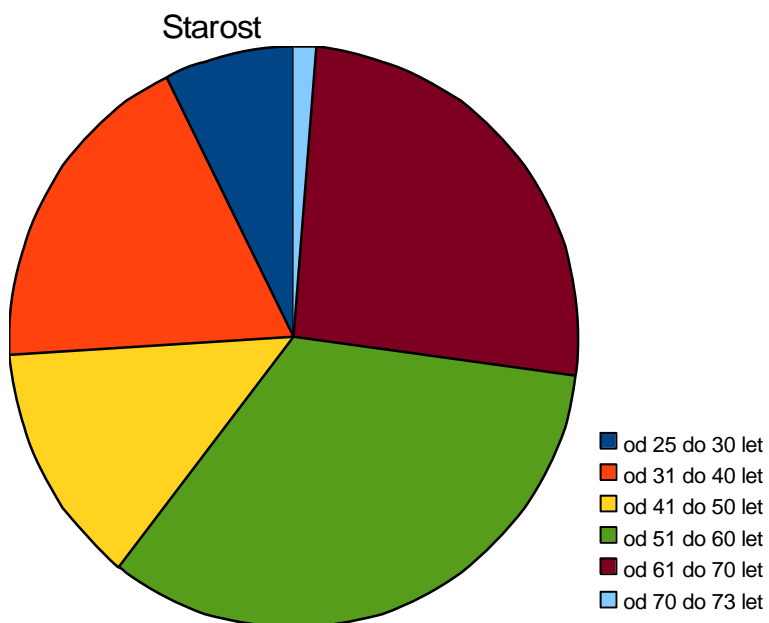
Slika 3 ponazarja razporeditev starosti detektivov. V analizi so zajeti podatki aktivnih detektivov. Najmlajši detektiv je star 25 let, najstarejši pa 73 let. Zelo malo je mlajših detektivov pod 30 let, prevladujejo pa detektivji v starosti med 53 in 63 let, skupaj jih je 37 oziroma 44,5 % od vseh

detektivov. Povprečna starost detektivov je 48,5 let. 30 detektivov je mlajših od 48 let, 53 pa starejših.

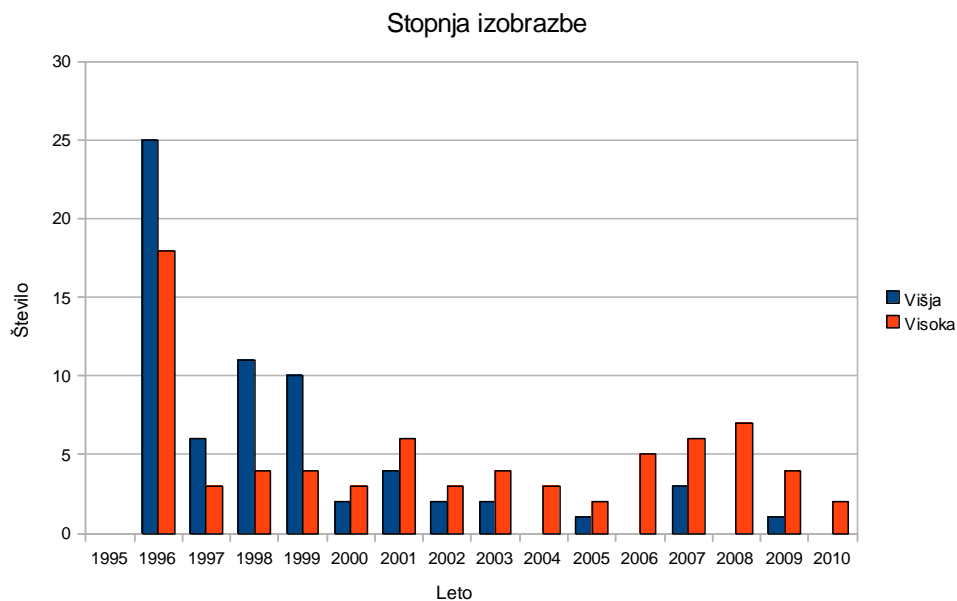
Slika 4: Starost po desetletjih

Na sliki 4 smo grupirali detektive po starosti v desetletja. Ugotovili smo, da je 6 detektivov mlajših 30 let. 15 detektivov je starih od 31 do 40 let. 11 detektivov je starih 41 do 50 let. 27 detektivov je starih od 51 do 60 let. 21 detektivov je starih od 61 do 70 let. 1 detektiv je starejši od 70 let.

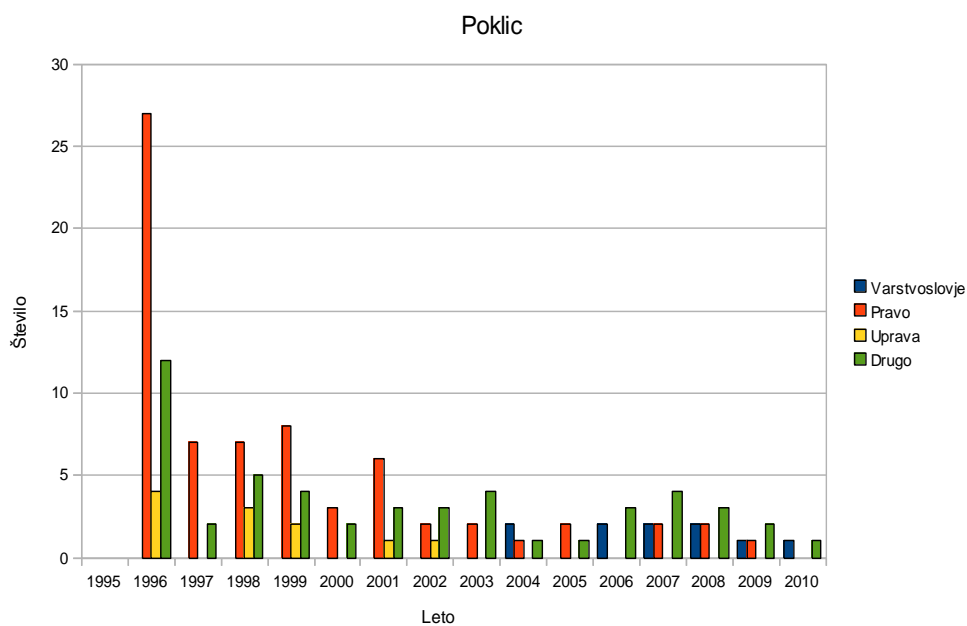
Slika 5: Starost po desetletjih

V skupinah od 51 do 60 let in od 61 do 70 let je skupaj 48 detektivov, kar je bistveno več kot polovica vseh detektivov oziroma ca 58 % vseh detektivov.

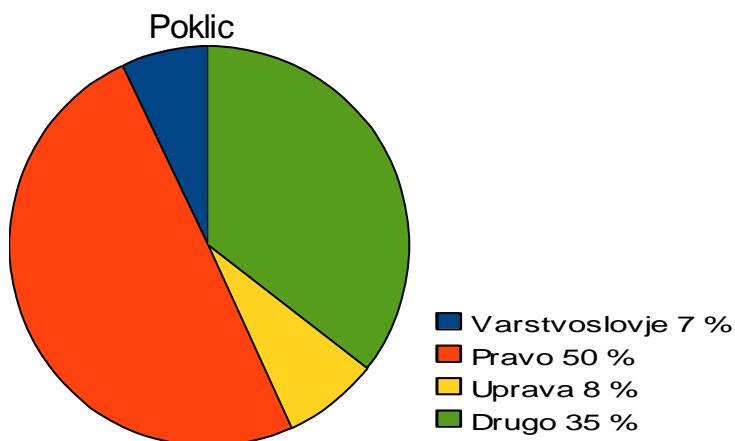

Slika 6: Stopnja izobrazbe detektivov (ob izdaji licence)

Po izobrazbi je vseh detektivov, ki jim je bila podeljena licenca 67 oziroma 47,5 % z višješolsko izobrazbo in 74 oziroma 52,5 % z visokošolsko izobrazbo. Kot je razvidno iz grafa prevladuje višješolska izobrazba do vključno leta 1999, nato se je razmerje obrnilo in je v detektivski poklic vstopalo več ljudi z visokošolsko izobrazbo.

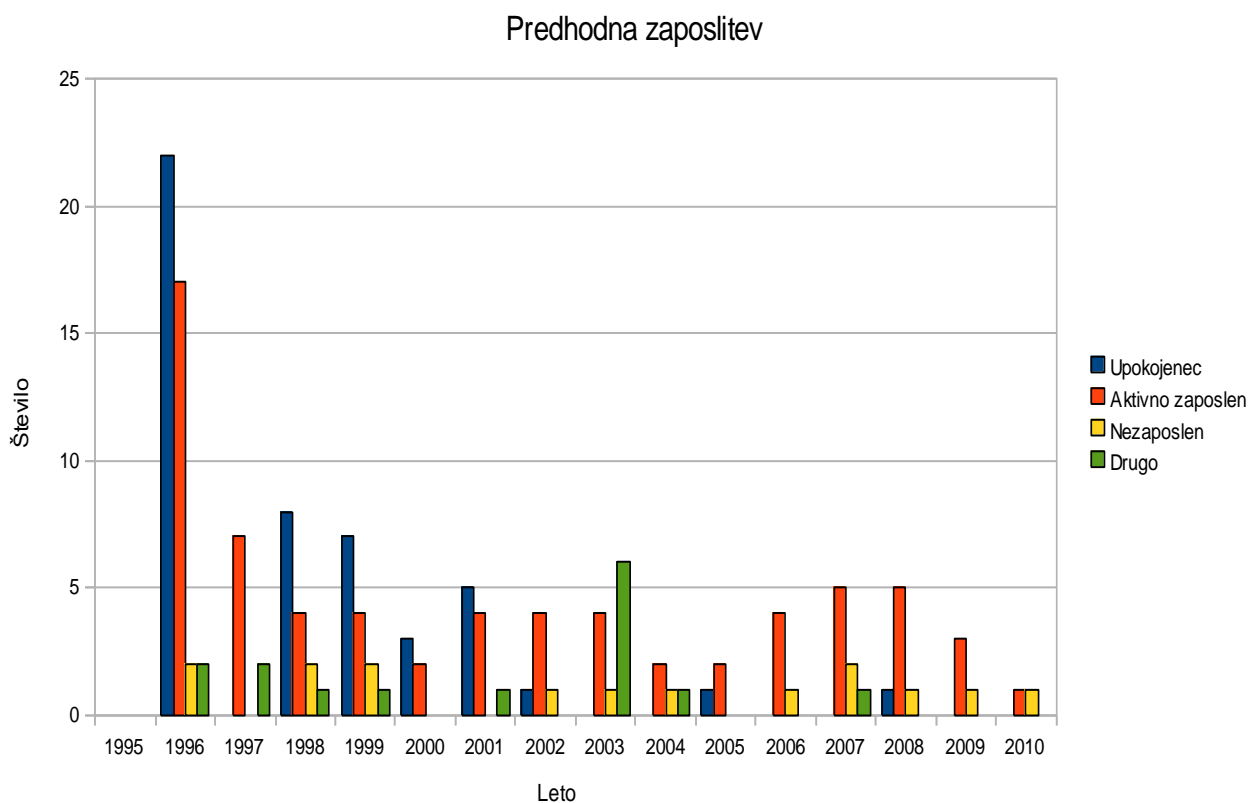

Slika 7: Poklic detektivov (ob izdaji licence).

Slika 8: Poklic detektivov (ob izdaji licence)

Po poklicu je 10 oziroma 7 % detektivov varstvoslovcev, pravnikov 70 oziroma 50 %, upravnih delavcev 11 oziroma 8 % ter drugih poklicev 50 oziroma 35 %. Po poklicu torej prevladujejo pravniki. Vzrok je najverjetneje v tem, da so v tej kategoriji združeni pravniki notranjih zadev, pravniki bivšega prvostopenjskega študija in pravniki, ki so končali Pravno fakulteto – univerzitetni diplomirani pravniki. Zelo veliko je tudi drugih poklicev 35 %, kar kaže na to, da je detektivski poklic privlačen in zanimiv za večino poklicev.

Slika 9: Predhodna zaposlitev detektivov

Slika 10: Predhodna zaposlitev detektivov

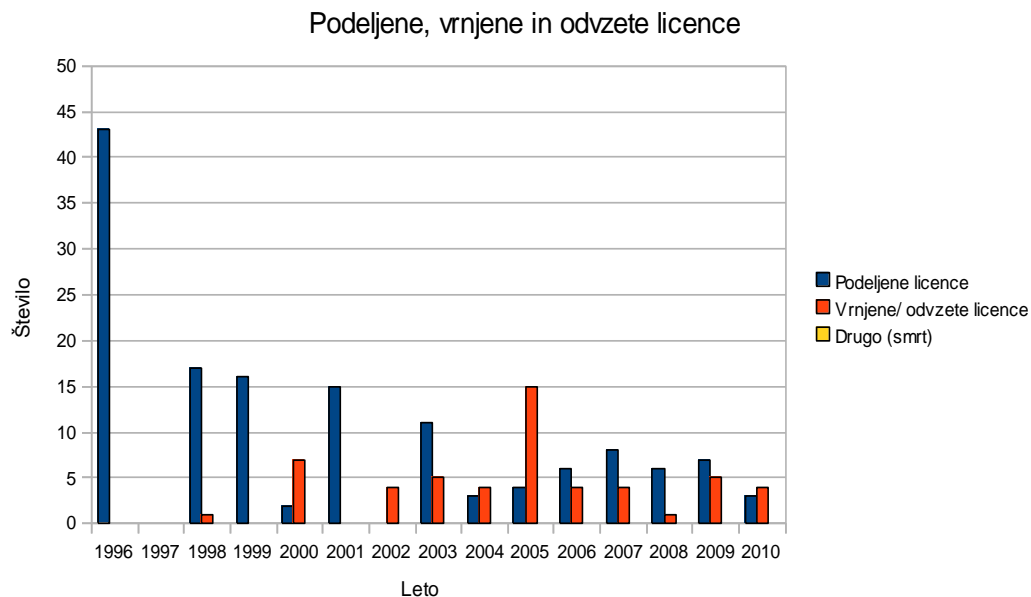
Po zaposlitvi je med tistimi, ki so stopili v detektivski poklic 48 oziroma 34% upokojencev. Predhodno aktivno zaposlenih – menjava službe 68 oziroma 48 % in nezaposlenih 15 oziroma 11 %, ostalih pa je 10 oziroma 7 % . Skoraj polovica detektivov je zamenjala službo oziroma v tem poklicu vidijo prihodnost in iščejo nove izzive, veliko pa je upokojencev, kar kaže na to, da ti ljudje želijo prenesti svoje znanje in izkušnje tudi v tretje življenjsko obdobje.

Po obdobjih je razvidno, da je največ upokojencev postalo detektivov vključno do leta 2001, nato pa so v detektivski poklic do lanskega leta vstopili le še 3, kar kaže na to, da detektivski poklic med upokojenci ni več tako zanimiv, kot pred leti, ko je v veliki meri ravno ta skupina ljudi zaorala ledino v detektivski dejavnosti. Če posplošimo, se za poklic detektiva odločajo v glavnem predhodno aktivno zaposleni, ki po opravljenem detektivskem izpitu zamenjajo službo. Redki so tisti, ki so bili predhodno brezposelni – ca 1 oseba na leto.

Po letih izdaje so bile licence izdane in sicer 1996 je bilo izdanih 43 ali 30,5 % vseh licenc, ena licenca ni bila podeljena, ker Ministrstvo za notranje zadeve ni izdalo dovoljenja. Leta 1998 je bilo izdanih 17 licenc, leta 1999 je bilo izdanih 16 licenc, leta 2001 je bilo izdanih 15 licenc. Po tem letu se je število počasi umirjalo in leta 2003 je bilo izdanih 11 licenc, nato pa od leta 2004 do lanskega leta v povprečno 5 licenc na leto. Razlog, da je bilo v letu 1996 izdanih največ licenc je v tem, da je bilo potrebno po sprejemu Zakona o detektivski dejavnosti (1994) in njegovi uveljavitvi podeliti licence vsem detektivom, ki so do tedaj imeli registrirano detektivsko dejavnost.

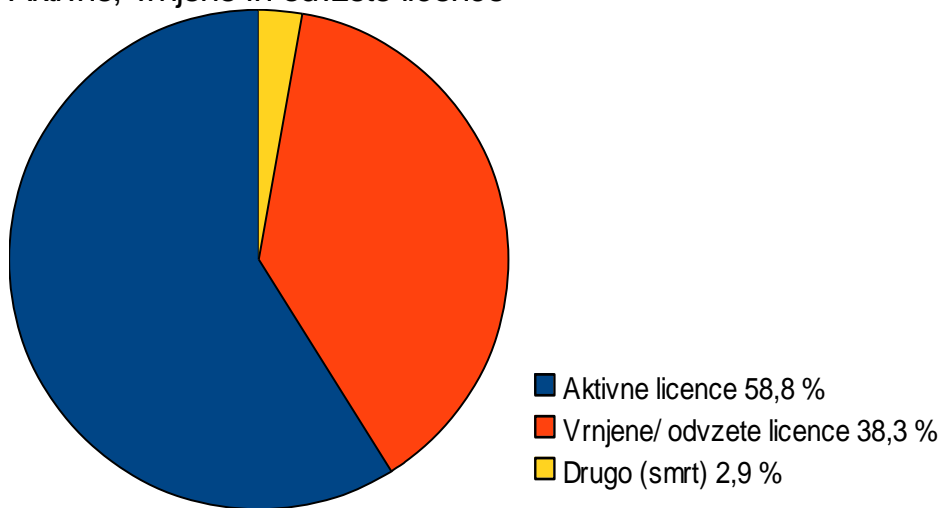
Kronološko so bile licence odvzete na sledeč način: leta 1998 je bila odvzeta 1 licenca, leta 2000 je bilo odvzetih 7 licenc, leta 2001 je bilo odvzetih 6 licenc, leta 2002 so bile odvzete 4 licence, leta 2003 je bilo odvzetih 5 licenc, leta 2004 so bile odvzete 4 licence, leta 2005 je bilo odvzetih 15 licenc, leta 2006 in leta 2007 so bile odvzete po 4 licence, leta 2008 je bila odvzeta 1 licenca, leta 2009 je bilo odvzetih 5 licenc in leta 2010 so bile odvzete 4 licence. Največ licenc je bilo odvzetih leta 2005 in sicer 15 oziroma 27,8 % vseh odvzetih licenc, razlog pa je v tem, da je bil takrat dopolnjen Statut Detektivske zbornice, ki je omogočil odvzem licenc članom, ki so se izogibali plačevanju članarine oziroma članarine niso redno plačevali. Pri odvzetih licencah je

potrebno poudariti, da je bilo tudi nekaj prostovoljno vrnjenih licenc zaradi različnih osebnih razlogov oziroma vzrokov, smrti članov itn.

Slika 11: Podeljene, vrnjene in odvzete licence

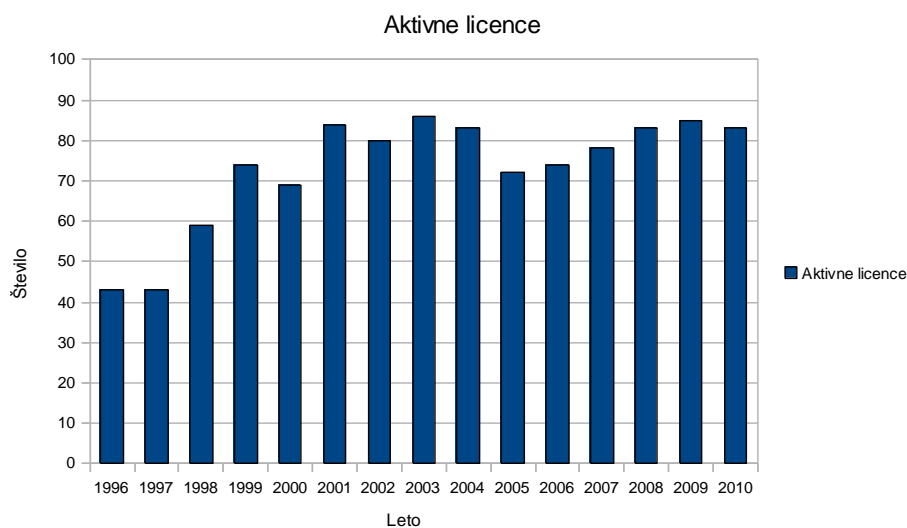
Aktivne, vrnjene in odvzete licence

Slika 12: Aktivne, vrnjene in odvzete licence.

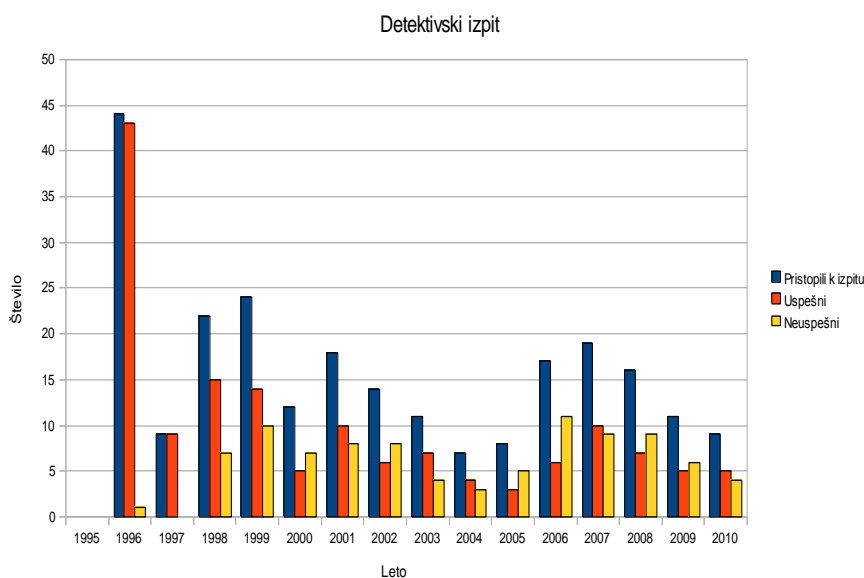
Leta 2010 je bilo aktivnih licenc 83 oziroma 58,8 % od vseh podeljenih licenc. Vrnjenih ali odvzetih licenc je bilo od leta 1996 do lani 54 oziroma 38,3 % od vseh izdanih licenc. Zaradi

zavrtnitve izdaje dovoljenja s strani Ministrstva za notranje zadeve ni bila podeljena 1 licenca. Zaradi smrti detektiva so prenehale veljati 4 licence oziroma ali 2,9 %.

Slika 13: Aktivne licence

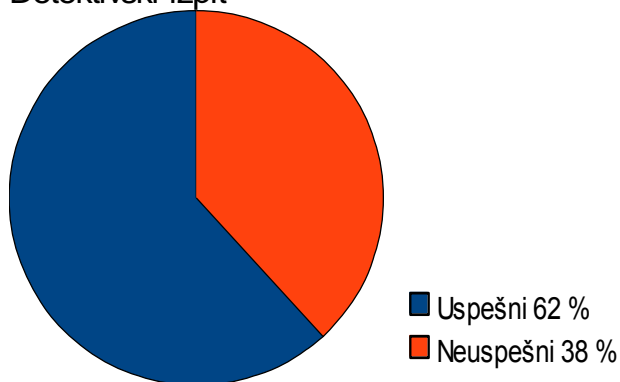
Slika 13 nam prikazuje aktivne licence detektivov po letih. Leta 1996 je bilo v prvi polovici leta podeljenih prvih 26 licenc, v drugi polovici leta pa nadaljnjih 17, kar znese skupaj 43. Glede na to, da v letu 1997 ni bilo izpitov in posledično podeljenih licenc, je število ostalo enako, licence ni vrnil nihče. Leta 1998 je bilo aktivnih 59 licenc, leta 1999 74 licenc. V letu 2000 se je število aktivnih detektivov zmanjšalo na 69 in v letu 2001 naraslo na 84. Do vključno leta 2004 se je število aktivnih licenc gibalo okoli številke 80, nato pa se je leta 2005 pojavil osip na 72 aktivnih licenc. Kot že zgoraj navedeno je razlog tega osipa v odvzemu licenc detektivom, ki članarine niso redno plačevali. Številka je do leta 2008 počasi naraščala in se še vedno giba okoli števila 80.

Slika 14: Detektivski izpit

Vseh kandidatov, ki so se prijavili na detektivski izpit in k izpitu tudi pristopili od leta 1996 do leta 2010 je 241. Ob tem velja poudariti, da je precejšnje število ljudi, ki se na izpit prijavijo, vendar k izpitu ne pristopi, bodisi prestavijo termin izpitnega roka, bodisi se odjavijo.

Detektivski izpit

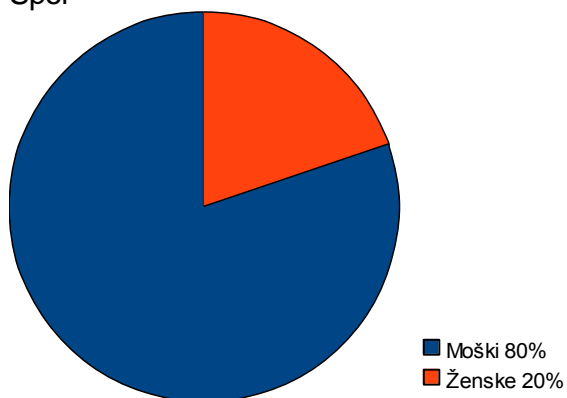

Slika 15: Detektivski izpit

Kot je razvidno iz slike, je delež kandidatov, ki je uspešno opravilo detektivski izpit 62 % in neuspešnih 38 %, kar kaže na dejstvo, da je detektivski izpit dokaj zahteven.

4 DETEKTIVSKA DEJAVNOST DANES

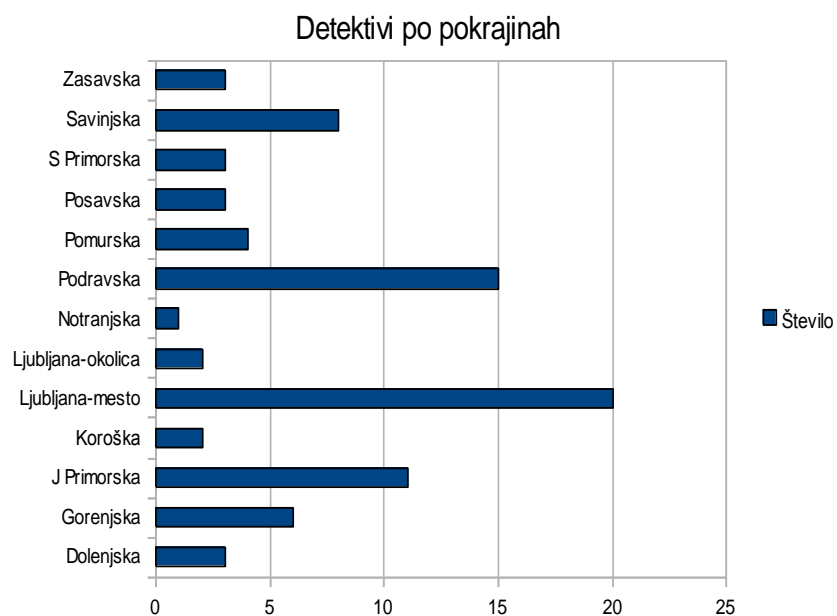
Spol

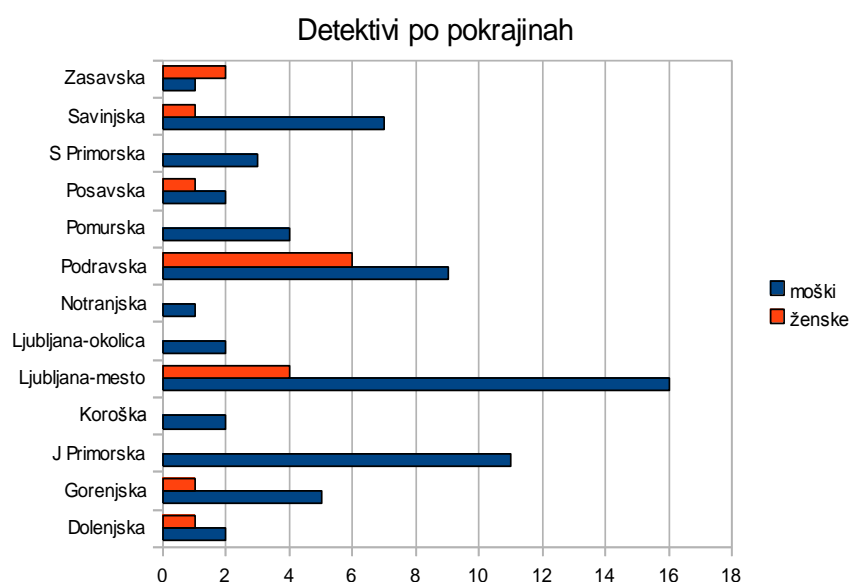
Slika 16: Spol

Do sedaj uporabljenih številka za izdajo licence je bilo 141, od tega je 38 detektivov vrnilo licence, 17 detektivom so bile licence odvzete zaradi neizpolnjevanja članskih obveznosti do Detektivske zbornice – neplačevanja članarine, 3 detektivi so umrli. Danes je detektivov v

Sloveniji 81, od tega 65 moških in 16 žensk. Poleg tega pa so v Sloveniji še 4 detektivske družbe v obliki d.n.o. Detektivska dejavnost je v Sloveniji majhna in s trenutno 81 licenciranimi detektivi (od tega se le 20 do 30 detektivov preživlja izključno z detektivsko dejavnostjo) v gospodarskem smislu ne pomeni pomembnega dejavnika v slovenskem gospodarstvu.

Slika 17: Detektivi po pokrajinah

Slika 18: Detektivi po pokrajinah.

Detektiv je danes prijatelj, zaupnik in strokovnjak, ki podjetjem in posameznikom pomaga poiskati rešitve različnih težav. Poklic detektiva danes zahteva celega človeka, je zanimiv, pridobiva na ugledu in je zelo zahteven.

Detektiv je neodvisen samostojen strokovnjak, ki išče dokaze, da ugotovi objektivno resnico. Če posameznik torej ne ve, kako dokazati svoj prav, naj si najame detektiva, ki ga bo pri tem vodil. V sodstvu in ostalih organizacijah so pomembna dejstva, ki slonijo na dokazih. Vsaka stranka ima svoj način pridobivanja takšnih dokazov, ki pa ni vedno koristen in učinkovit. Detektivi pomagajo in približajo stranko k učinkovitemu in krajšemu postopku, kajti tudi čas je tisti dejavnik, ki je povezan s stroški in samo rešitvijo primera. Pri svojem delu zberejo pomembne dokaze za stranko in tako omogočijo nemoteno delo pravosodnih in drugih organov ter tako zagotovijo sredstva, ki so v korist stranke.

Danes detektivi opravljajo detektivsko dejavnost na podlagi novega Zakona o detektivski dejavnosti (Ul. RS, 17/2011).

Bistvo detektivske dejavnosti danes je:

- obdelava podatkov, in sicer zbiranje ter posredovanje zbranih podatkov naročniku detektivske storitve, najpogosteje v obliki pisnega poročila;
- vročanje pisemskih in drugih pošilk naslovnikom;
- svetovanje na področju preprečevanja kaznivih ravnanj;
- načrtovanje in izvajanje zaščite poslovnih skrivnosti, informacijskih sistemov, ekonomskih in osebnih podatkov.

Današnji obseg zbiranja podatkov detektiva:

Na podlagi pisnega pooblastila, iz katerega je razvidno področje zbiranja podatkov, obseg in namen pooblastila, detektivi zbirajo in posredujejo podatke:

- o osebah, ki so pogrešane ali skrite;
- o povzročiteljih premoženjskih in nepremoženjskih škod;
- o anonimnih pisanjih - o piscih in odpošiljateljih anonimnih pisanj;
- o dolžnikih in njihovem premoženju;
- o predmetih, ki so pogrešani ali izgubljeni;
- o dokaznem gradivu in dejstvih, potrebnih za zavarovanje ali dokazovanje pravic in upravičenj stranke pred sodišči, drugimi pravosodnimi organi in drugimi organi oziroma organizacijami, ki v postopkih odločajo o teh pravicah;
- o spoštovanju konkurenčne prepovedi in konkurenčne klavzule;
- o uspešnosti in poslovnosti poslovnih subjektov;
- o kaznivih dejanjih, ki se preganjajo na zasebno tožbo ter o njihovih storilcih;
- o zlorabah pravice do zadržanosti z dela zaradi bolezni ali poškodbe, zlorabah uveljavljanja pravice do povračila stroškov prevoza na delo in z dela, dela pod vplivom alkohola ali prepovedanih drog ter o drugih disciplinskih kršitvah in kršilcih.

Detektivi danes zbirajo podatke na naslednje načine, in sicer:

- z neposrednim osebnim razgovorom z osebami, ki so pripravljene posredovati podatke prostovoljno, pri čemer se predstavimo z izkaznico in značko detektiva;
- z neposrednim osebnim zaznavanjem na javnih krajih in prostorih ter krajih in prostorih, ki so vidni z javno dostopnega kraja oziroma prostora;
- iz uradnih evidenc, in sicer: evidence registriranih vozil, centralnega registra prebivalstva, evidence zavarovancev, slovenskega ladijskega registra in registra zrakoplovov ter iz vseh drugih evidenc, iz katerih ima pravico do pridobitve podatkov detektivov pooblastitelj;
- iz javno dostopnih virov (internet, javni imeniki, ...).

Detektivi imamo diskrecijsko pravico pri izbiri najprimernejšega načina zbiranja podatkov, vendar pri tem dosledno spoštujemo zasebnost posameznika.

Detektivi danes pri zbiranju podatkov pogosto uporabljajo:

- naprave za slikovno snemanje in diktafone (ko je to nujno potrebno za zavarovanje dokazov);
- alkotester;
- naprave za odkrivanje prisluškovalnih naprav;
- redkeje poligraf, itd.

Detektivi delajo največ na delovnopravnem področju, kot so kontrole delavcev na bolniškem dopustu, ugotavljanje disciplinskih kršitev in alkoholiziranosti ter notranje kontrole v delovnih okoljih in postopki ob inšpekcijskih pregledih. Detektivi delujejo tudi na področju izvršilnega postopka in sicer zbirajo podatke o premoženju dolžnika, ugotavljajo njegovo dejansko prebivališče in opravljajo izvensodne poravnave ter se občasno kot pooblaščenca upnika udeležujejo rubežev in izvršilnih prodaj. Sledi preiskovanje prometnih nesreč in prometnih prekrškov ter drugih škodnih dogodkov za odškodninske postopke ...

Danes detektivi detektivsko dejavnost izvajajo lažje, kot so jo v preteklosti. Meja pravice do podatka na eni strani in dolžnost posredovanja podatka na drugi je z razvojem področja varstva osebnih podatkov postala jasna. Danes se npr. osebni zdravniki že zavedajo svoje dolžnosti posredovanja podatkov detektivu glede navodil, po katerih se mora ravnati bolnik v času odsotnosti z dela zaradi bolezni. Brez podatkov o navodilih in dovoljenjih (bolniškem redu), ki jih ima delavec - bolnik med bolniškim dopustom, delodajalec (v primeru dvoma v upravičenost bolniške odsotnosti delavca - bolnika) namreč ne more ustrezno ukrepati.

Novi Zakon o detektivski dejavnosti je odpravil tudi številna vprašanja o dopustnosti opazovanja, kot enega temeljnih načinov zbiranja podatkov in mejo povsem jasno definiral s tem, da se pri tem ne sme posegati v zasebni zaprti in zasebni ograjen prostor, in dopustnosti uporabe tehničnih sredstev. Novost novega zakona je tudi, da bodo kandidati za detektive pred opravljanjem detektivskega izpita morali opraviti tudi strokovno usposabljanje, katerega program se trenutno pripravlja, in bili pred izdajo detektivske licence s strani Ministrstva za notranje zadeve tudi temeljito varnostno preverjeni.

Novim detektivom je danes najtežje v obdobju prvih nekaj let, saj delo na začetku le redkim omogoča preživljanje izključno s to dejavnostjo, po drugi strani pa naročniki detektivskih storitev upravičeno pričakujejo profesionalen pristop in takojšnjo storitev, ki jo marsikateri začetni detektiv zaradi še aktivne druge zaposlitve in s tem pomanjkanja časa ne more opraviti. Kot najboljša rešitev se je izkazala zaposlitev novega detektiva pri uveljavljenemu detektivu in nato postopen prehod na samostojno pot.

Detektivi si za prihodnost želijo večjo ozaveščenost družbe o koristnosti detektivske dejavnosti, razširitev področja dela (npr. sodelovanje pri preiskavah vseh kaznivih dejanj), tesnejše sodelovanje z organi odkrivanja in pregona kaznivih dejanj doma in v tujini ter lažji in hitrejši dostop do uradnih evidenc doma in v tujini.

5 ZAKLJUČEK

Detektivska dejavnost v Sloveniji je zaživela predvsem zaradi starejših detektivov, ki so orali ledino in nato mnogi od njih pomagali ambicioznim mlajšim kolegom, da so se ti lahko uveljavili v tem zahtevnem, a izpolnjujočem poklicu, ki je vsakodnevno poln izzivov in miselnih orehov. Večina teh starejših detektivov je še vedno prisotnih na trgu in so mlajšim zgled in pa tudi moralni »backup« oziroma podpora.

Detektiv je strokovnjak, ki se preudarno loti zadane naloge, je iznajdljiv ob vsakem času na vsakem mestu. Iz dneva v dan si marljivo nabira kilometrino, izkušnje in znanje, ki jih ne glede

na težavnost primera pogumno pretaplja v uspeh. Glavna bit detektiva je vedoželjnost, ki jo pri opravljanju svojega dela poveže z namenom in željo pomagati stranki (posameznik, gospodarska družba), da bo slednja z njegovo pomočjo lažje, bolje, hitreje, z manjšimi stroški oziroma bolj učinkovito funkcionirala.

6 Literatura

Jurišič, N. (1999). *Prvo desetletje našega čeha*. Ljubljana: Detektiv, glasilo Detektivske zbornice RS, letn. 1, št. 1, str. 3 – 5.

Klavora, M. in Perko, J. (2009). *Detektivi pred 20 leti in danes*. Ljubljana: Dnevi varstvoslovja, Fakulteta za varnostne vede.

Miložič, T. (1999). *Kako je nastala detektivska zbornica Republike Slovenije*. Ljubljana: Detektiv, glasilo Detektivske zbornice RS, 1(1), str. 58.

Predlog Zakona o detektivski dejavnosti – stališče zbornice (2011).

Trivunović, J. (2010). *Ali je odvzem licence detektivom povezan s starostjo, izobrazbo, poklicem in datumom izdaje*. Seminarska naloga pri predmetu MRMS. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.